

ВІДГУК

опонента

доктора економічних наук, професора

Райко Діани Валеріївни

на дисертаційну роботу Келмановича Олександра

«Маркетингове стратегічне управління фінансово-економічною безпекою

підприємства за умов конвергенції трансформаційних змін»,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 075 – Маркетинг

Галузь знань: 07 – Управління та адміністрування

1. Актуальність теми, її зв'язок з науковими програмами досліджень

Принципово якісні зміни у розвитку промислового виробництва, що характеризують поточний етап розвитку світової економіки, вимагають застосування більш ефективних інструментів управління на макро- та мікро рівнях. На сьогоднішній день все більша концентрація ресурсів та капіталізація бізнесу загострюють конкурентну боротьбу і вимагають прийняття нових стратегічних рішень, нового інструментарію підприємства, що враховує умови конвергенції трансформаційних змін за його використання. Створення міцних конкурентних позицій економіки України передбачає підвищення рівня ефективності виробничо-господарської діяльності промислових підприємств. Конкурентоспроможність та прибутковість підприємства в умовах нестабільного і мінливого зовнішнього середовища залежить не стільки від наявних матеріальних та виробничих ресурсів, скільки від здатності підприємства гнучко адаптуватися до умов ринку в процесі всебічного і постійного аналізу та управління фінансово-економічною безпекою самого підприємства, діяльності конкурентів, ефективно використовувати власний стратегічний потенціал, підтримувати внутрішні зв'язки між членами колективу та зовнішні зв'язки з урахуванням умов маркетингового стратегічного управління. З цих позицій слід виділяти визначальну роль маркетингу у розвитку сучасного промислового підприємства: життєздатність та ефективність діяльності підприємства перебувають у цілковитій залежності від рівня розвитку маркетингової діяльності на підприємстві. З цих позицій слід виділяти визначальну роль формування маркетингової стратегії підвищення фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах трансформаційних змін. Тому питання маркетингового стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства за умов конвергенції трансформаційних змін, що є метою роботи, стає одним з актуальніших напрямів дослідження у галузі менеджменту організацій, та одним з актуальніших напрямів дослідження.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, у яких розглядаються питання формування маркетингової стратегії підвищення фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах трансформаційних змін щодо

теоретичних основ та практичних аспектів стратегічного управління та його оцінювання, залишаються недостатньо дослідженими і розробленими. Тому, дослідження теоретичного базису формування маркетингової стратегії підприємств в умовах трансформаційних змін є важливим кроком щодо вдосконалення підходів до управління, а також сприятиме підвищенню фінансово-економічної безпеки українських підприємств. Отже, зростаюча необхідність в науковому обґрунтуванні та розробці теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо формування маркетингової стратегії підвищення фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах трансформаційних змін, підтверджує важливість обраної теми дисертації Олександра Келмановича.

Актуальність теми дисертаційної роботи підтверджується і тим, що обраний напрямок дослідження є складовою частиною науково-дослідних робіт Хмельницького національного університету Міністерства освіти і науки України: № 5Б-2022 «Моделювання стратегій безпечного розвитку інноваційно-орієнтованих соціально-економічних систем» (номер держреєстрації 0122U001212), де автором досліджено методи забезпечення маркетингового стратегічного управління фінансово-економічною безпекою в умовах трансформаційних змін.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність, новизна і практична значущість

Дисертаційна робота Келмановича Олександра присвячена розробці теоретико-методичних основ та практичних рекомендацій щодо формування маркетингового стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства в умовах конвергенції трансформаційних змін.

Серед найбільш вагомих наукових досягнень автора слід відзначити наступні:

– вперше обґрунтовано та розроблено концептуальну процесно-компетентнісну модель структурної синхронізації стратегічного маркетингового забезпечення фінансово-економічної безпеки промислового підприємства за умов конвергенції трансформаційних змін, яка є підґрунтям формування унікальної концепції суб'єкта в системі маркетингового стратегічного управління з використанням удосконалених управлінських дій персоналу підприємства щодо формування та успішної реалізації маркетингової стратегії; визначено складові фінансово-економічної безпеки у забезпеченні маркетингової діяльності підприємства та запропоновано комплекс функцій, принципів, інструментарію та методичного забезпечення маркетингу фінансово-економічної безпеки, що забезпечують напрями підвищення фінансово-економічної безпеки промислового підприємства;

– побудовано архітектоніку маркетингового стратегічного управління фінансово-економічною безпекою промислового підприємства, яка базується на визначені цілей, системи принципів, інструментарію, методів, технологій та комплексу функцій і складових, підґрунтям якого є синхронізації маркетинг-менеджменту та основ підвищення безпеки за принципами функціонально-

цільового і процесного управління, планування. Все це забезпечує комплексне використання ефективної реалізації маркетингової стратегії розвитку підприємства за умов конвергенції трансформаційних змін;

– запропоновано авторське визначення формулювання категорій «маркетингу», «стратегічного маркетингу» та «маркетингового стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства», що розкриває функціонально-цільове та процесне наповнення маркетингового стратегічного управління в частині фінансово-економічної безпеки промислового підприємства в трансформаційному середовищі ведення бізнесу;

– удосконалено науково-методичний підхід до процесів ціноутворення в частині забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства за взаємоузгодженістю із маркетинговою концепцією та базовими цілями забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства із визначенням тенденцій впливу факторів, їх вагомості, оцінкою ризиків і загроз для підвищення ефективності комунікативної політики продажів товарів підприємства;

– набуло подальшого розвитку науково-методичний підхід до побудови рівневого цілеспрямування у частині забезпеченні маркетингу фінансово-економічної безпеки промислового підприємства, який передбачає вчасне внесення корективів для проведення ситуаційного аналізу, тактичного і стратегічного планування, маркетингового синтезу і контролінгу в нестабільному бізнес-середовищі для підприємств щодо пришвидшення реалізації сформованих маркетингових стратегій;

– розроблено науково-методичні підходи щодо систематизації зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на маркетингове стратегічне управління фінансово-економічною безпекою підприємств;

– сформовано профіль комплексної структуризації та запропоновано аналіз досьє підприємств-конкурентів, який надасть змогу промисловим підприємствам посилити маркетингову політику, визначати загрози на ринку, активізувати діяльність в напрямі розвитку інноваційно-інвестиційних процесів, реалізації стратегічних сценаріїв.

Доказом завершеності дослідження та його високого рівня наукової новизни є обґрунтованість та виваженість у висновках і рекомендаціях автора. Дисертаційна робота демонструє успішне досягнення поставленої мети, вирішення поставлених завдань дослідження та переконливі висновки. Логічна послідовність викладання матеріалу, систематичне використання отриманих результатів дослідження, послідовність аргументів є важливими доказами обґрунтованості формування теоретико-методичних основ та практичних рекомендацій щодо розробки маркетингової стратегії підвищення фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах трансформаційних змін. Глибокий аналіз дослідницьких результатів дозволив зробити позитивні висновки щодо виявлених у роботі елементів наукової новизни.

3. Практична значущість результатів дослідження і рекомендації щодо їх використання

Теоретичне значення отриманих автором результатів полягає у тому, що обґрунтовані у дисертації висновки та рекомендації являють цілісне та завершене дослідження, яке містить здобутки, що можуть бути визнані певним окремим внеском в уточнення теоретичного забезпечення процесу щодо дослідження особливостей маркетингового стратегічного управління фінансово-економічною безпекою промислових підприємств, обґрунтуванні теоретико-методичних основ та практичних положень щодо маркетингового забезпечення фінансово-економічної безпеки, а також побудови архітектури маркетингового стратегічного управління фінансово-економічною безпекою машинобудівних підприємств. Пропозиції дисертації мають достатній ступінь обґрунтованості як теоретичних і методичних розробок, так і практичних рекомендацій.

Основними теоретичними результатами та методичними розробками роботи є: концептуальна процесно-компетентісна модель структурної синхронізації стратегічного маркетингового забезпечення фінансово-економічної безпеки промислового підприємства за умов конвергенції трансформаційних змін; науково-змістовне формулювання у визначенні категорій «маркетингу», «стратегічного маркетингу» (С. 48-52) та «маркетингового стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства»; профіль комплексної структуризації та аналізу досьє підприємств-конкурентів, в якому запропоновано здійснювати поглиблену оцінку стратегій конкуруючих підприємств та їх фінансової ефективності, а також фінансовий аналіз на основі виконаної вибірки конкурентів за рядом критеріїв.

Серед результатів дослідження, що мають прикладний характер, слід виділити такі: побудовано архітектуру маркетингового стратегічного управління фінансово-економічною безпекою промислового підприємства; науково-методичний підхід до процесів ціноутворення (формування початкової ціни) в імплементації забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства; науково-методичний підхід до побудови рівневого цілеспрямування у забезпеченні маркетингу фінансово-економічної безпеки промислового підприємства; науково-методичні підходи щодо систематизації зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на маркетингове забезпечення промислових підприємств – що впроваджені установами: Хмельницькою обласною організацією Спілки економістів України (довідка № 7 від 12.09.2024 р.), Департаментом міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької обласної військової адміністрації (довідка № 1964/0-1 від 09.12.2024 р.), Департаментом економіки і інвестицій Вінницької міської ради (довідка № 11/00/004/1796-25 від 06.12.2024 р.)

Положення та результати дисертаційної роботи запропоновані до практичного використання та впроваджено у діяльність машинобудівних підприємств Хмельницької та Вінницької областей: ПАТ «Барський машинобудівний завод» (довідка про впровадження № 265 від 02.10.2024 р.), ПрАТ «Калинівський машинобудівний завод» (довідка про впровадження № 168

від 21.10.2024 р.), ТОВ «Краснянське СП «Агротех» (довідка про впровадження № 124 від 19.12.2024 р.), ПАТ «Укрелектроапарат» (довідка про впровадження № 468 від 15.10.2024 р.), що підтверджує їх прикладну значимість та перспективи впровадження отриманих результатів у роботі підприємств.

4. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Основні результати дисертаційного дослідження знайшли достатньо повне відображення у 19 наукових працях, серед яких: 1 стаття у виданні, що індексується і реферується в базах даних Scopus, Web of Science загальним обсягом 1,1 друк. арк. (особисто автору належить 0,4 друк. арк.); 11 статей у фахових наукових виданнях України обсягом 4,94 друк. арк. (особисто автору належить 3,88 друк. арк.); 7 наукових одноосібних публікацій, що додатково відображають результати дослідження загальним обсягом 1,24 друк. арк.

Загальний обсяг публікацій 11,56 ум. друк. арк., з них особисто автору належить 5,52 ум. друк. арк.

Основні наукові положення, висновки, рекомендації обговорювалися на науково-практичних конференціях та були офіційно схвалені.

Дисертаційна робота виконана відповідно до встановлених вимог і належним чином відображає основні результати дослідження. Матеріали дисертаційної роботи викладено чітко і послідовно. Зміст опублікованих наукових праць Келмановича Олександра охоплює основні положення та висновки дослідження.

На підставі зазначеного апробацію результатів дисертаційної роботи Келмановича О. слід вважати достатньою.

5. Оцінка відповідності дисертації визначеній спеціальності та вимогам МОН України

Дисертаційна робота Келмановича Олександра виконана в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності відповідно до поставлених завдань. Матеріал дисертації викладено з дотриманням встановлених вимог до написання даного виду робіт. Зміст дисертаційної роботи характеризується цілісністю, завершеністю, логічною послідовністю і конкретністю викладеного матеріалу. Ілюстративний матеріал допомагає зрозуміти й оцінити основні ідеї роботи. Робота насичена аналізом статистичного матеріалу, таблицями і рисунками, що значно полегшує сприйняття аналітичних досліджень і висновків. У роботі раціонально поєднані теоретичні щодо вирішення наукової задачі з конкретними практичними рекомендаціями, які характеризуються відповідним рівнем їх обґрунтованості. За своїм фаховим спрямуванням дисертаційна робота відповідає переліку напрямів дослідження спеціальності 075 – «Маркетинг», галузі знань: 07 – Управління та адміністрування. За структурою і оформленням дисертація відповідає вимогам МОН України. Анотація за оформленням і обсягом відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття доктора філософії.

6. Академічна доброчесність

Аналіз дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць, у яких висвітлені основні наукові результати дисертаційного дослідження Келмановича Олександра, свідчить про академічну доброчесність як автора, так і представлених матеріалів.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Оцінюючи в цілому достатній рівень розробки теоретико-методичних і практичних рекомендацій, обґрунтованість наукових висновків та пропозицій, необхідно відмітити деякі присутні в ньому дискусійні моменти та недоліки, які потребують подальшого розвитку:

1. Дисертант у першому розділі (С. 33-51), досліджуючи концепції маркетингу та їх еволюційний розвиток у трансформаційному середовищі авторським обґрунтуванням змістовно удосконалює такі економічні категорії як: «маркетинг», «стратегічний маркетинг». Водночас, на наш погляд, доцільно було б зосередити більше уваги на дослідженні саме еволюційного розвитку наукових підходів в управлінні маркетингом фінансово-економічної безпеки підприємств.

2. У другому розділі дисертаційної роботи в ході аналізу рівня маркетингового забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств (С. 111-131), що є актуальним питанням вітчизняного сьогодення, автором було приділено недостатньо уваги зміні ряду умов функціонування машинобудівної промисловості України в умовах війни, що беззаперечно б посилювало саму роботу.

3. У другому розділі автор наводить динаміку основних показників фінансово-господарської діяльності досліджуваних машинобудівних підприємств Вінницької області та міста Хмельницького (С. 129-131). Але, вважаємо, що слід було більше зосередити уваги на дослідженні «слабких місць» машинобудівних підприємств (причин), які призвели до, подекуди, негативних значень, посиливши тим самим й маркетингову складову у забезпеченні фінансово-економічної безпеки.

4. У третьому розділі дисертаційної роботи автором запропоновано архітектоніку маркетингового стратегічного управління фінансово-економічною безпекою промислового підприємства (С. 194-197), в якій наведено визначення ефективності системи маркетингового стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства. На нашу думку, слід було більше деталізувати яким чином здійснюється оцінка ефективності даної системи, що покращило б розуміння пропозиції впровадження побудованої архітектоніки у діяльність господарюючих суб'єктів.

5. У табл. 3.1 (С. 205-208) автором систематизовані цифрові She-інструменти для проведення аналізу підприємств-конкурентів, однак даний перелік можна розширити за допомогою таких сучасних інструментів як Smartwriter, Cohesive та ін.

Висловлені зауваження і зазначені недоліки несуттєво знижують позитивну оцінку представленої роботи як завершеного оригінального дослідження з формування маркетингового стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства за умов конвергенції трансформаційних змін щодо

теоретичного рівня та практичного значення результатів дисертаційної роботи Келмановича О., а слугують рекомендаціями для подальших досліджень автора.

8. Загальний висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційне дослідження Келмановича Олександра виконано на достатньо високому науково-теоретичному рівні, має практичне значення, є завершеною кваліфікаційною науковою працею, містить теоретичні положення, методичні підходи й практичні рекомендації, які в сукупності дають змогу здійснити процес формування і побудови архітекtonіки маркетингового стратегічного управління фінансово-економічною безпекою підприємства на основі досяжності прогнозних показників. Мета роботи була повністю досягнута автором, а поставлені в ній задачі виконані. Наукові статті та публікації Келмановича О. відображають положення отриманої дисертантом наукової новизни. Положення, результати досліджень, отримані висновки та представлені рекомендації мають теоретико-методичне значення, а також практичну цінність і у сукупності забезпечують вирішення важливої задачі щодо формування теоретико-методичних основ та практичних рекомендацій щодо розробки маркетингової стратегії підвищення фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах трансформаційних змін.

На підставі рецензування поданої до захисту дисертаційної роботи «Маркетингове стратегічне управління фінансово-економічною безпекою підприємства за умов конвергенції трансформаційних змін» вважаю, що вона за своїм змістом, актуальністю, новизною, важливістю одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованістю та достовірністю, а також практичною цінністю сформованих положень та висновків, відповідає спеціальності 075 «Маркетинг» та діючим вимогам до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8 і 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її автор Келманович Олександр – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 075 – «Маркетинг», галузі знань: 07 – Управління та адміністрування.

Завідувачка кафедри маркетингу
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»
доктор економічних наук, професор

Діана РАЙКО

Підпис
Засвідчую

Проректор НТ

Олександр ТРУЦІ